

Protokół

z posiedzenia ZPS przy KNP PAN dnia 19 czerwca 2017 r. (poniedziałek), godz. 11.00-15.00 – Wydział Nauk Społecznych, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Warszawa

Posiedzenie, w którym wzięło udział 39 Członków Zespołu Pedagogiki Specjalnej, odbywało się według następującego porządku.

1. Przywitanie Członków Zespołu oraz uroczyste otwarcie spotkania przez przedstawicieli Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Dziekan Wydziału Nauk Społecznych, dr hab. Joannę Wyleżalek oraz Prodziekan ds. nauki i rozwoju, prof. dr hab. Annę Landau-Czajka.
2. Przywitanie Członków Zespołu i przedstawienie porządku posiedzenia – prof. dr hab. Marzenna Zaorska, przewodnicząca ZPS KNP PAN.
3. Wystąpienie Marka Kalbarczyka – prezesa Fundacji „Szansa dla Niewidomych” – przedstawienie propozycji współpracy (wsparcie merytoryczne) przy organizacji międzynarodowej konferencji w 2022 roku poświęconej osobom z uszkodzeniem wzroku. Członkowie Zespołu jednogłośnie zaakceptowali propozycję.
4. Przedstawienie referatu „Dylematy seksualności osób niepełnosprawnych – kwestie ogólne” – dr hab. Remigiusz Kijak.
5. Przedstawienie referatu „Dylematy seksualności osób z niepełnosprawnością intelektualną” – dr Monika Dąbkowska (załącznik).
6. Kształcenie specjalne na kierunku pedagogika specjalna: jakość kształcenia, doświadczane problemy, możliwości doskonalenia – prezentacje dotyczące jakości kształcenia na danym kierunku:
 - w Akademii Pedagogiki Specjalnej – dr hab. Barbara Marcinkowska, prof. APS (załącznik 1),
 - na Wydziale Etnologii i Nauk Edukacyjnych w Cieszynie, Uniwersytet Śląski – prof. dr hab. Zenon Gajdzica,
 - na Uniwersytecie Szczecińskim – dr Irena Ramik-Mażewska,
 - na Uniwersytecie Pedagogicznym – dr hab. Adam Mikrut, prof. UP (załącznik 2).
7. Przedstawienie informacji na temat pism kierowanych przez Członków Zespołu do Ministerstwa Edukacji Narodowej (w sprawie kształcenia osób z głęboką niepełnosprawnością intelektualną), ORE i PFRON (w sprawie zobligowania tych instytucji do recenzowania wydawanych publikacji i umieszczaniu informacji o tych recenzjach).
8. Informacje i wolne wnioski:

- zgłoszenie wniosku przez prof. dr hab. Janinę Wyczesany, aby podjąć działania w celu ogłoszenia roku 2022 rokiem Marii Grzegorzewskiej. Zaakceptowanie wniosku przez Członków Zespołu,
 - przedstawienie informacji o interpelacji poselskiej Anny Wasilewskiej (Załącznik 3) i uzyskanej odpowiedzi na interpelację ze strony Pani Minister Edukacji Narodowej, Anny Zalewskiej (Załącznik 4),
 - przedstawienie informacji o planowanym na dzień 23.06.2017 spotkaniu w Ministerstwie Edukacji Narodowej na temat: kwalifikacji absolwentów pedagogiki specjalnej do wykonywania zawodu nauczyciela, możliwości uzyskania statusu ucznia przez osoby z głęboką niepełnosprawnością intelektualną oraz możliwości współpracy MEN z Zespołem Pedagogiki Specjalnej – prof. dr hab. Marzenna Zaorska,
 - ogłoszenie terminu i miejsca kolejnego posiedzenia ZPS – 6.11.2017, Bydgoszcz – prof. dr hab. Marzenna Zaorska,
9. Zakończenie posiedzenia ZPS KNP PAN – prof. dr hab. Marzenna Zaorska.

Kształcenie na kierunku *pedagogika specjalna*
w Akademii Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej

dr hab. Barbara Marcinkowska, prof. ASP

Koncepcja kształcenia

Kształcenie na kierunku *pedagogika specjalna* wyraźnie odwołuje się do humanistycznych ideałów Patronki Uczelni Marii Grzegorzewskiej – twórczyni *pedagogiki specjalnej* w Polsce. Wynika z bogatej tradycji i dorobku pedagogiki specjalnej, której rozwój w Polsce datuje się od powstania Uczelni w 1922 roku (Państwowego Instytutu Pedagogiki Specjalnej), a utworzenie Katedry Pedagogiki Specjalnej na Uniwersytecie Warszawskim w 1957 roku rozpoczyna jej status akademicki.

Kształcenie na kierunku *pedagogika specjalna* odnosi się do profilu ogólnoakademickiego, akcentując interdyscyplinarną wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne niezbędne do posługiwania się podstawowymi ujęciami teoretycznymi i podejmowania działań badawczych w celu diagnozowania, interpretowania i prognozowania różnych kontekstów działalności rehabilitacyjnej, edukacyjnej, terapeutycznej i resocjalizacyjnej. Kształcenie opiera się na aktualnym stanie wiedzy w zakresie pedagogiki specjalnej i jej interdyscyplinarnych powiązań z innymi naukami społecznymi oraz humanistycznymi i medycznymi, a także z wymaganiami określonymi we właściwych regulacjach prawnych (ogólnopolskich i uczelnianych)¹.

Koncepcję kształcenia na kierunku *pedagogika specjalna* w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej wyróżniają następujące cechy:

(1) Kompleksowość

Koncepcja obejmuje bogatą ofertę kształcenia, obejmującą wszystkie specjalności klasyczne i specjalności nowe, a także unikatowe. Realizowane są zarówno specjalności nauczycielskie, jak i nienauczycielskie, dając absolwentom kwalifikacje, umożliwiające podejmowanie zatrudnienia w wielu typach placówek oświatowych, rehabilitacyjnych, terapeutycznych, resocjalizacyjnych.

(2) Nowatorstwo

Pedagogika specjalna w APS odpowiada na wyzwania edukacyjne związane ze zmianami w systemie oświaty oraz z aktualnymi osiągnięciami w naukach społecznych, humanistycznych i medycznych. Warto wspomnieć choćby o wprowadzonej w Akademii nowej specjalności – „edukacja integracyjna i włączająca”, która jest odpowiedzią na potrzeby zmian w systemie oświaty, a APS jest jedną z nielicznych uczelni w Polsce, która realizują tę

¹Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. z 2012 Nr 25, poz. 131).

specjalność. Systematycznie modyfikowane są programy ze względu na zmiany w zapisach prawnych nadających kwalifikacje zawodowe absolwentom pedagogiki specjalnej. Od roku 2003 realizowana jest w na kierunku *pedagogika specjalna* specjalność Terapia pedagogiczna, która w czasie wprowadzania była unikatowa w Polsce. W poszukiwaniu koncepcji kształcenia na specjalności korzystano między innymi z wzorców brytyjskich – kształcenia specjalistów w zakresie „specific learning disorders” do prowadzenia indywidualnych zajęć z uczniami ze specyficznymi trudnościami edukacyjnymi. Rozwiązania polskie zbliżone są więc w tym zakresie od rozwiązań innych państw.

(3) Oryginalność

W koncepcję włączone są autorskie rozwiązania koncepcyjne (np. łączenie specjalności pedagogiki specjalnej ze specjalnościami nauczycielskimi).

(4) Aktualizacja

W związku z potrzebami społecznymi, a także zmianami regulacji prawnych w systemie oświaty i potrzeby przygotowania profesjonalistów do złożonych zadań edukacyjnych, rehabilitacyjnych, terapeutycznych, resocjalizacyjnych, systematycznym modyfikacjom poddawane są programy kształcenia w zakresie poszczególnych specjalności. Wprowadzana jest tematyka poszerzająca wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne studentów zgodnie z nowymi osiągnięciami w obszarze nauk społecznych, humanistycznych i medycznych.

Dążąc do systematycznego wzbogacania oferty kształcenia, a także odpowiadając na zapotrzebowanie społeczne i rynku pracy, corocznie podejmowane są działania modyfikujące zarówno ofertę i limity przyjęć na poszczególne specjalności, jak i uaktualniające plany i programy kształcenia. W wyniku tych monitorujących działań między innymi wprowadzona została nowa specjalność: *wczesne wspomaganie rozwoju dziecka*, która aktualnie zajmuje istotne miejsce w ofercie edukacyjnej oraz w planach rozwoju kierunku. Jest skuteczną odpowiedzią na zapotrzebowanie otoczenia społecznego oraz realizacją aktów prawnych, a także stanowi wydatny przykład powiązań między osiągnięciami pedagogiki specjalnej, psychologii i medycyny.

(5) Unikatowość

W APS realizowane są specjalności unikatowe w skali kraju (np.: rehabilitacja wzroku osób słabowidzących). Żadna inna uczelnia w Polsce nie proponuje kształcenia w zakresie tej subdyscypliny tyflopädagogiki. Absolwenci tej specjalności przygotowani są do pracy diagnostycznej i terapeutycznej z osobami w różnym wieku, w tym także osobami słabowidzącymi ze sprzężoną niepełnosprawnością, co ściśle odpowiada aktualnym zmianom zachodzącym w populacji osób z niepełnosprawnością wzroku (utrzymująca się tendencja wzrostu liczby osób niewidomych i słabowidzących z dodatkowymi dysfunkcjami). W opracowaniu koncepcji kształcenia korzystano ze wzorców podobnych programów w takich krajach, jak USA i Szwecja.

(6) Umiejdzynarodowienie

Pracownicy Instytutu Pedagogiki Specjalnej współpracują z licznymi ośrodkami akademickimi, co wpływa na doskonalenia koncepcji kształcenia oraz powiązań między nauką a dydaktyką tak w zakresie koncepcji kształcenia an kierunku, jak i w ramach poszczególnych specjalności. Koncepcja kształcenia na kierunku *pedagogika specjalna* (głównie w zakresie specjalności edukacja integracyjna włączająca) jest wynikiem współpracy z międzynarodowymi autorytetami w tej dziedzinie, a głównie z prof. Dine. L. Ryndak z Uniwersytetu Florydy i dr Derek Reed z Uniwersytetu Północnej Florydy w ramach ich pobytów jako profesorów wizytujących w APS. Współpraca z Centrum SUVAG z Zagrzebia, ukończone szkolenia w Chorwacji, Belgii, Francji zaowocowały wprowadzeniem do Akademii Pedagogiki Specjalnej (jako pierwszej uczelni w Polsce) regularnych szkoleń z zakresu metody werbotonalnej(w rehabilitacji małych dzieci z wadą słuchu) dla studentów studiów stacjonarnych i podyplomowych na kierunku wczesnego wspomagania rozwoju dziecka i wczesnej interwencji. Tegorocznym efektem międzynarodowej współpracy będą dwie monografie: (1) *Studies on Disability –international theoretical and empirical experience*, (2) *Studies on Disability – international experience of teaching in the education of leaders, specialists, researchers*. W realizację tego projektu zaangażowani są badacze, eksperci w zakresie *Disability Studies* z kilku państw (Nowa Zelandia, Irlandia, Kanada, Islandia, Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, Brazylia, Ukraina, Rosja, Tajwan, Węgry, Bośnia i Hercegowina, Australia, Holandia).

(7) Intedyscyplinarność

Efekty kształcenia dla kierunku *pedagogika specjalna* oparte zostały na trzech obszarach: na naukach społecznych, humanistycznych i medycznych.

(8) Współpraca ze środowiskiem

Modyfikacja i aktualizacja koncepcji kształcenia na poszczególnych specjalnościach w ramach kierunku *pedagogika specjalna* jest efektem współpracy ze środowiskiem zaangażowanym w działania edukacyjne, rehabilitacyjne, terapeutyczne, resocjalizacyjne.

We współpracy ze środowiskiem zewnętrznym (specjalistami, praktykami) podejmowane są działania w zakresie podwyższania jakości kształcenia (np. współdział w zajęciach dydaktycznych, realizacja praktyk zawodowych, tworzenie i modyfikacja programów specjalności) a także w zakresie opiniowania skuteczności praktycznego przygotowania studentów do pełnienia ról zawodowych. Współpraca ta umożliwia tworzenie aktualnych programów odpowiadających wymaganiom interesariuszy zewnętrznych.

(9) Wdrażanie efektów badań naukowych

Pedagogika specjalna prowadząc badania naukowe praktycznie wdraża ich efekty. Przykładem jest zrealizowany projekt Akademickie Centrum Kreatywności (MNiSzW), w ramach którego wdrożono i poddawano naukowej ewaluacji w kilkudziesięciu

przedszkolach w Warszawie i okolicach dwa programy rozwoju kompetencji społecznych dzieci w przedszkolnych grupach integracyjnych.

Do dziś wdrażane i doskonalone są efekty projektu „*Podniesienie efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*”, który został zakończony pod koniec 2011 roku. Ten kompleksowy projekt był zrealizowany w partnerstwie z Ministerstwem Edukacji Narodowej, a jego rezultaty są nadal wykorzystywane zarówno w działaniach dydaktycznych, jak i naukowych w obszarze edukacji integracyjnej i włączającej.

Za wartość dodaną tego projektu wynikającą z inicjatywy Instytutu Pedagogiki Specjalnej należy uznać wprowadzenie do klasyfikacji zawodów i specjalności (KZiS) od dnia 1 stycznia 2015 r. nowego zawodu „pedagog specjalny”. Przedstawiciele tego zawodu **znajdują zatrudnienie w placówkach integracyjnych i włączających** (Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku i zakresu jej stosowania z dnia 7 sierpnia 2014 r.).

Oferowane specjalności

Na kierunku *pedagogika specjalna*, na studiach pierwszego stopnia oferowane są następujące specjalności:

a. NAUCZYCIELSKIE²

- *Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i pedagogika opiekuńczo-wychowawcza*
- *Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i edukacja wczesnoszkolna*
- *Logopedia*
- *Pedagogika terapeutyczno-lecznicza i opiekuńczo-wychowawcza, edukacja wczesnoszkolna*
- *Pedagogika resocjalizacyjna i pedagogika opiekuńczo-wychowawcza*
- *Surdopedagogika i wychowanie przedszkolne*
- *Surdopedagogika i edukacja wczesnoszkolna*
- *Tyflopedagogika i edukacja wczesnoszkolna*
- *Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka i wychowanie przedszkolne*
- *Terapia pedagogiczna i wczesne wspomaganie rozwoju dziecka*

b. NIENAUZYCIELSKIE:

- *Profilaktyka społeczna z resocjalizacją*

Na kierunku *pedagogika specjalna*, na studiach II stopnia oferowane są następujące specjalności:

Studia stacjonarne:

a. NAUCZYCIELSKIE –kontynuacja specjalności ze studiów I stopnia

- *Logopedia*
- *Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem*

b. NAUCZYCIELSKIE –dla absolwentów studiów I stopnia specjalności nauczycielskich – specjalności nauczycielskie kwalifikacyjne

²Przyjęte przez nas określenie „nauczycielskie” oznacza, że absolwent uzyskuje kwalifikacje pedagogiczne określone przez Ministra Edukacji Narodowej w rozporządzeniu w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli.

- *Rehabilitacja wzroku osób słabowidzących*
 - *Edukacja integracyjna i włączająca*
 - *Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną*
 - *Terapia pedagogiczna*
 - *Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z wadą słuchu i uszkodzeniami sprzężonymi*
 - *Surdopedagogika z terapią pedagogiczną*
- c. NIENAUZYCIELSKIE –dla absolwentów studiów I stopnia – po każdym kierunku studiów
- *Rehabilitacja osób ze sprzężoną niepełnosprawnością*
 - *Pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną – kontynuacja/kwalifikacja specjalności*
 - *Rehabilitacja społeczno-zawodowa*

Studia niestacjonarne:

- a. NAUCZYCIELSKIE - kontynuacja specjalności ze studiów I stopnia
- *Logopedia*
 - *Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem*
- b. NAUCZYCIELSKIE - dla absolwentów studiów I stopnia specjalności nauczycielskich – specjalności nauczycielskie kwalifikacyjne
- *Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną*
 - *Edukacja integracyjna i włączająca*
- c. NIENAUZYCIELSKIE
- *Rehabilitacja osób ze sprzężoną niepełnosprawnością*
 - *Pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną*
 - *Profilaktyka społeczna z resocjalizacją sądową*
 - *Rehabilitacja społeczno-zawodowa*

Oczekiwania formułowane wobec kandydatów

Kwalifikacja studentów pierwszego stopnia na specjalności odbywa się w pierwszym semestrze. Zgodnie z obowiązującą procedurą kierownicy specjalności prezentują studentom: program kształcenia na specjalnościach, kwalifikacje uzyskiwane po ukończeniu studiów oraz oczekiwania wobec kandydatów na specjalność. Należy podkreślić, że na studia należące do grupy specjalności nauczycielskich kwalifikacja jest niekiedy wielostopniowa, np. (1) ocena predyspozycji, (2) rozmowa kwalifikacyjna, (3) egzamin selekcyjny (np.: specjalność logopedia, terapia pedagogiczna).

Na nauczycielskie studia drugiego stopnia przyjmowane są osoby, które ukończyły studia nadające uprawnienie pedagogiczne (zgodnie z rozporządzeniem MEN w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli). W ofercie specjalności studiów drugiego stopnia są takie, które stanowią kontynuację studiów pierwszego stopnia. W takich przypadkach od kandydata wymaga się ukończenia określonej specjalności³.

³ Na przykład od kandydatów na specjalność *edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem* wymagamy ukończenia studiów pierwszego stopnia w tym zakresie. Program specjalności jest skonstruowany w ten sposób, że student poszerza swoje kompetencje do pracy z osobami z niepełnosprawnością intelektualną i realizuje moduł przygotowujący do prowadzenia zajęć z osobami z autyzmem (w różnym wieku rozwojowym).

Liczba studentów (stan na 22.06.2017 r.)

Poziom studiów	Rok studiów	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
studia pierwszego stopnia	I	372	139
	II	327	127
	III	284	140
studia drugiego stopnia	I	217	344
	II	253	395
RAZEM		1453	1145

Dobra praktyka

Studenci studiów drugiego stopnia realizują dwa alternatywne moduły, które stanowią integralną część programu studiów:

- moduł poszerzający wiedzę (absolwenci kierunku pedagogika specjalna),
- moduł uzupełniający (absolwenci innych kierunków studiów).

Wybrane problemy do dyskusji:

1. Kryteria kwalifikacji na studia (testy predyspozycji czy raczej egzamin państwowy dla absolwentów ubiegających się o zatrudnienie na stanowisku nauczyciela ?).
Zróżnicowanie (?) statusu absolwenta kierunku *pedagogika specjalna* i absolwenta innego kierunku ze specjalnością nauczycielską.

Załącznik 2

Adam Mikrut

Instytut Pedagogiki Specjalnej

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Kilka uwag o jakości kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie

Gromadząc stosowne informacje na temat jakości kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna prowadzonym przez Instytut Pedagogiki Specjalnej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie skorzystałem zarówno z danych opracowanych w ramach Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia oraz Biura Promocji i Karier, jak i pozyskanych specjalnie na potrzeby dzisiejszego spotkania wyniku zastosowania krótkiej ankiety skierowanej do naszych pracowników.

1. Wyniki ankiety ewaluacyjnej nt. „Opinia pracodawcy na temat efektów kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna”

- Bardzo niski odsetek zwrotu wypełnionych kwestionariuszy (kilka procent) upoważnia do wniosku, że pracodawcy (dyrektorzy kilkudziesięciu placówek oświatowych i pozaoświatowych działających na rzecz osób z niepełnosprawnością) w nikłym stopniu zainteresowani są problematyką kształcenia przyszłych pracobiorców. Wniosek ten uwiarygodnia zwłaszcza fakt, że kwestionariusz zawierał jedynie trzy pytania (w tym dwa o charakterze zamkniętym), zatem nie wymagał poświęcenia zbyt dużej ilości czasu na sformułowanie odpowiedzi.

- Wśród propozycji zmian w sposobie kształcenia przyszłych pedagogów specjalnych sformułowanych przez indagowanych dyrektorów znalazły się m.in. takie, jak:

- rezygnacja z kształcenia w zakresie wąskich specjalności wynikających z typu niepełnosprawności człowieka na rzecz przygotowania studentów do pracy z każdą osobą obciążoną niepełną sprawnością organizmu, niezależnie od rodzaju i stopnia tejże niepełnosprawności;
- wprowadzenie do planów studiów nauki języka migowego w stopniu zaawansowanym;

- zwrócenie większej uwagi na przygotowanie studentów w zakresie działań diagnostycznych z zastosowaniem szerokiej gamy metod i narzędzi rozpoznawania stanu i sytuacji osób z niepełnosprawnością;
- wyposażenie studentów w wiedzę z zakresu prawa oświatowego i umiejętności interpretowania zapisów zawartych w dokumentach prawnych regulujących organizację procesu kształcenia i wychowania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;
- wyposażenie studentów w umiejętności z zakresu administrowania procesem kształcenia specjalnego, m.in. dokumentowania swojej pracy, w tym, na przykład, prowadzenia dziennika klasowego;
- szersze uwzględnienie treści z zakresu osób dorosłych i osób w starszym wieku z niepełnosprawnością, z uwagi na fakt, iż zmiany inwolucyjne stanowią jedno z najczęstszych źródeł utrudnień i ograniczeń funkcjonowania współczesnego człowieka.

2. Wyniki ankiety skierowanej do pracowników Instytutu Pedagogiki Specjalnej dotyczącej dostrzeżonych mankamentów kształcenia na naszym kierunku studiów i sformułowania propozycji ewentualnych zmian w tym zakresie

- Analiza wyników niniejszej ankiety pozwala sądzić, iż pracownicy Instytutu widzą potrzebę:

- zwiększenia liczby zajęć praktycznych i prowadzenia ich w możliwie najmniej licznych grupach studentów, mimo, iż obecne plany studiów z całą pewnością spełniają pod tym względem stosowne wymagania;
- większego akcentowania zarówno w planach w planach studiów, jak i w bieżącym procesie kształcenia zagadnień dotyczących metodyki wychowania osób z niepełnosprawnością (zdaniem respondentów aktualnie główny akcent spoczywa na metodyce kształcenia i terapii);
- pełniejszego i wnikliwszego uwzględniana przy przydziale zajęć z poszczególnych przedmiotów kompetencji merytorycznych nauczycieli akademickich wynikających z ich własnej aktywności badawczej, a nie jedynie tych bazujących na znajomości literatury przedmiotu;
- zwiększenia liczby godzin dydaktycznych w ramach przedmiotów przygotowujących do prowadzenia badań naukowych (postulat dotyczy studiów II- stopnia);

- opracowania dwóch ścieżek studiów II- stopnia; jednej dla absolwentów studiów licencjackich z zakresu pedagogiki specjalnej, drugiej zaś – dla absolwentów studiów licencjackich na innych kierunkach. W postulacie tym ukryta jest pewna „tęsknota” za jednolitymi, pięcioletnimi studiami magisterskimi;
- ograniczenia pewnej pobłażliwości wobec studentów studiów niestacjonarnych i stosowania wobec nich takich samych kryteriów wymagań, jak w stosunku do studentów studiów stacjonarnych.

3. Opinie studentów poszczególnych stopni i specjalności studiów wyrażone w trakcie spotkań z kierownictwem Instytutu Pedagogiki Specjalnej

- Zdaniem studentów:

- każdy przedmiot o charakterze metodycznym powinien być prowadzony w formie warsztatowej;
- należy promować praktyki o charakterze ciągłym, a nie ciągłym w postaci krótkich, kilkogodzinnych wizyt w poszczególnych placówkach;
- należy wprowadzić naukę języka migowego na wszystkich specjalnościach studiów, a nie tylko w ramach surdopedagogiki (ten postulat był u nas spełniony w momencie pozyskiwania niniejszych opinii);
- należy zwracać baczniejszą uwagę w trakcie projektowania planów studiów na właściwą kolejność poszczególnych przedmiotów w tym celu, aby kolejne treści bazowały w sposób logiczny na tych wcześniej przyswojonych;
- należy opracować – na co wskazywali również pracownicy Instytutu – dwie „ścieżki” studiów II – stopnia; dla absolwentów pedagogiki specjalnej oraz dla absolwentów innych studiów licencjackich.

4. Losy absolwentów Pedagogiki specjalnej po upływie jednego roku od ukończenia studiów

- Wybrane informacje o losach absolwentów, którzy ukończyli studia w 2015 roku zostały udostępnione przez Biuro Promocji i Karier naszej Uczelni (dotyczą one 62 osób). Wynika z nich m.in., że:

- dla 74% indagowanych absolwentów obecnie wykonywana praca zgodna jest z kierunkiem ukończonych studiów;

- 81% absolwentów jest zdania, że to właśnie rodzaj ukończonych studiów stanowił główne kryterium otrzymania zatrudnienia (odpowiedź „tak” – 55%, „raczej tak” – 26%);
- aż 87% absolwentów sądzi, „że częściowo” lub „w dużym stopniu” w trakcie obecnie wykonywanej pracy wykorzystuje wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne uzyskane w trakcie studiów;
- po roku pracy absolwenci „bardzo dobrze” (23%), „dobrze” (35%) i „średnio” (34%) oceniają stopień spełnienia oczekiwań związanych z ukończonym kierunkiem studiów.

Załącznik 3

Interpelacja do Ministra Edukacji Narodowej w sprawie projektu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli.

Pani Minister,

w związku z reformą polskiej oświaty został przygotowany projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 lutego 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (zwany w dalszej części pisma "projektem"). Projekt budzi duże zainteresowanie, ale i kontrowersje w środowisku nauczycieli obawiających się o swoje miejsca pracy i możliwości zatrudnienia w nowych uwarunkowaniach. Jedną z takich grup nauczycielskich są osoby pracujące w placówkach szkolnictwa specjalnego. Do mojego biura poselskiego wpłynęło pismo, w którym jego autorzy odnoszą się do zapisu § 15 ww. projektu dotyczącego kwalifikacji i uprawnień do pracy w szkolnictwie specjalnym. Występują wątpliwości w interpretowaniu tego zapisu, a tym samym obawa, że w znaczny sposób zostanie ograniczona możliwość zatrudnienia osób, które obecnie pracują w tych placówkach jako nauczyciele i pedagodzy. Powodem tych wątpliwości i obaw jest brak konkretnego zapisu, że kwalifikacje do pracy w szkolnictwie specjalnym posiada osoba, która ukończyła studia z pedagogiki specjalnej uprawniającej do pracy z dziećmi i młodzieżą o określonym typie niepełnosprawności. Zainteresowani uważają, że jeżeli ten paragraf zostanie przyjęty w proponowanym zapisie, to pedagodzy specjaliści, w tym oligofrenopedagodzy, którzy ukończyli studia z pedagogiki specjalnej nie będą posiadali uprawnień do pracy w szkolnictwie specjalnym, bowiem zapis mówi o kwalifikacjach nauczycielskich z odpowiednim przygotowaniem z zakresu pedagogiki specjalnej. Oznacza to, że z uczniami np. z umiarkowanym, znacznym, głębokim stopniem niepełnosprawności intelektualnej, z niepełnosprawnością sprzężoną będą pracować nauczyciele np. z nauczania początkowego czy później nauczyciele innych przedmiotów, bo mają kwalifikacje, a pedagog specjalny po pięcioletnich studiach, który studiował wszystkie metodyki i zrealizował przedmioty specjalistyczne takich uprawnień nie będzie posiadał. Pedagodzy pracujący w placówkach szkolnictwa specjalnego czują zagrożenie utracenia swoich dotychczasowych miejsc pracy jaką niesie za sobą reforma edukacji. W związku z powyższym proszę o odpowiedź na poniższe pytania.

1. Czy osoby, które posiadają wykształcenie pedagoga specjalnego, na podstawie zapisów projektu rozporządzenia w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli będą nadal posiadać kwalifikacje do pracy w szkolnictwie specjalnym jako nauczyciele i wychowawcy?
2. Czy Ministerstwo rozważy możliwość doprecyzowania zapisu §15 o dodatkowy ustęp, który nadawałby kwalifikacje do pracy w szkolnictwie specjalnym osobom posiadającym wykształcenie wyższe pedagoga specjalnego? Jakie były intencje autorów projektu rozporządzenia, którzy zrezygnowali z zapisów o kwalifikacjach do

pracy w szkolnictwie specjalnym osób po ukończeniu studiów z pedagogiki specjalnej?

3. Czy osoba, która ukończyła pedagogikę specjalną - studia jednolite , magisterskie o specjalności edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, zgodnie z proponowanymi zapisami projektu rozporządzenia posiada kwalifikacje do nauczania wczesnoszkolnego dzieci z umiarkowaną i znaczą niepełnosprawnością intelektualną?

4. § 27 projektu rozporządzenia brzmi „Nauczyciele zatrudnieni w dniu wejścia w życie rozporządzenia na podstawie mianowania, którzy spełniali wymagania kwalifikacyjne na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela. W związku z powyższym jaki będzie los nauczycieli, którzy obecnie są w trakcie stażu na nauczyciela mianowanego, a na podstawie projektu rozporządzenia tych kwalifikacji nie będą posiadać?

Warszawa, 05 czerwca 2017 r.

DKO-WKiDN.054.3.2017.BK

Pan Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Odpowiedź na interpelację poselską nr 12477

Szanowny Panie Marszałku,

składam na Pana ręce odpowiedź na interpelację Państwa Posłów Anny Wasilewskiej, Anny Białkowskiej, Katarzyny Osos i Pawła Papke w sprawie projektu rozporządzenia w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli.

Szanowni Państwo Posłowie,

rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli zostało podpisane przez Ministra Edukacji Narodowej w dniu 22 maja 2017 r. i przekazane do podpisu - w porozumieniu - przez innych ministrów.

Uprzejmie wyjaśniam, że w obowiązujących od wielu lat przepisach dotyczących kwalifikacji wymaganych od nauczycieli w stosunku do nauczycieli zatrudnionych w szkolnictwie specjalnym przyjęto zasadę, że w szkołach i placówkach dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym, znacznym lub głębokim i niepełnosprawnościami sprzężonymi – kwalifikacje do nauczania przedmiotu i prowadzenia zajęć (wychowawczych i rewalidacyjnych) posiadają osoby, które ukończyły studia wyższe lub zakład kształcenia nauczycieli w zakresie (specjalności) oligofrenopedagogika lub posiadają kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły i dodatkowo mają ukończone studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny w zakresie oligofrenopedagogiki.

W przypadku szkół i placówek dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim oraz dla uczniów niedosłyszących, niedowidzących i z niepełnosprawnością ruchową – kwalifikacje do nauczania ma osoba, która posiada kwalifikacje do nauczania przedmiotu oraz dodatkowo kwalifikacje w zakresie odpowiedniej pedagogiki specjalnej.

Kwalifikacje nauczyciela-wychowawcy lub nauczyciela prowadzącego zajęcia rewalidacyjne w szkołach i placówkach dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, niedowidzących, niedosłyszących lub z niepełnosprawnością ruchową posiadają pedagodzy specjaliści.

W nowym rozporządzeniu utrzymano ww. zasady i przepisy w tym zakresie nie zmieniły się. Dostosowano je jedynie do regulacji wynikających z ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym.

Odpowiadając na pytania szczegółowe uprzejmie wyjaśniam, że:

1. Osoby, które posiadają wykształcenie pedagoga specjalnego nadal będą posiadały kwalifikacje do pracy w szkolnictwie specjalnym jako nauczyciele i wychowawcy.
2. W rozporządzeniu nie zrezygnowano z zapisów o kwalifikacjach do pracy w szkolnictwie specjalnym osób po ukończeniu studiów z zakresu pedagogiki specjalnej.
3. Osoba, która ukończyła pedagogikę specjalną (jednolite studia magisterskie o specjalności edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną) posiada i będzie posiadała kwalifikacje do nauczania wczesnoszkolnego dzieci z umiarkowaną i znaczną niepełnosprawnością intelektualną.
4. Stosownie do § 29 ust. 1 nowego rozporządzenia w sprawie szczegółowych kwalifikacji nauczyciele, którzy uzyskali kwalifikacje zgodnie z przepisami obowiązującymi przed dniem wejścia w życie rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego⁴ zachowują je również po wejściu w życie nowych przepisów. Nauczyciel odbywający staż na stopień nauczyciela mianowanego musi posiadać kwalifikacje stosownie do obowiązujących obecnie przepisów i będzie je posiadał po wejściu w życie nowego rozporządzenia.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ
Maciej Kopec
Podsekretarz Stanu
/ – podpisany cyfrowo/

⁴ Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. z 2012 r. poz. 131)